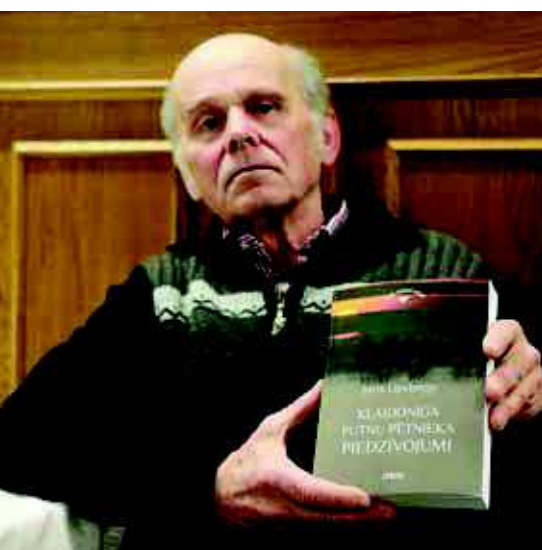

Par Jura Lipsberga atmiņu grāmatu

Lipsbergs J. 2016. Klaidonīga putnu pētnieka piedzīvojumi. Rīga, Jumava, 416 lpp.

Katrai grāmatai ir sava tapšanas vēsture. Grāmata ir autora ieguldīta apjomīga darba rezultāts, gan veidojot saturu, gan izvēloties informācijas pasniegšanas veidu. Īpaši svarīga loma ir memuāru žanram, ar kuru nākamajām paaudzēm tiek nodota autora pieredze un dzīves norišu vērtējums. Šobrīd mūsu uzmanības lokā ir nonākusi jauna grāmata. Tās autors ir pašmāju leģendārais putnu pētnieks, kas veltījis gandrīz visu savu mūžu putnu vērošanai, izpētei, aizsardzībai un popularizēšanai. Juris Lipsbergs vairāk nekā 40 gadu periodā ir publicējis pāri par 150 zinātnisku un populārzinātnisku rakstu, brošūru un grāmatu, kas plašākai publikai stāstīja par Latvijas savvaļas putniem un citiem dzīvniekiem. Daudzas svarīgākās atziņas autors publicējis zinātnisku rakstu formā, bet to rezultāts bijis atkarīgs no ikdienas notikumiem – mazajām un lielajām uzvarām, neveiksmēm, par kurām zināja tikai tuvākie viņa draugi un kolēģi. Tāda ir zinātnes neredzamā puse, kas ir tikpat svarīga, lai sasniegtu iecerētos mērķus.

Juris Lipsbergs ar jaunizdoto grāmatu "Klaidonīga putnu pētnieka piedzīvojumi".

Foto: R. Matrozis

No savas literāro darbu "bagāžas" šai grāmatai autors izvēlējies interesantākos sacerējumus, kas publicēti gandrīz pusgadsimta laikā, un papildinājis tos ar iztrūkstošajiem savas dzīves notikumu aprakstiem. Tāpēc, lasot šīs grāmatas hronoloģiski sakārtotos stāstus, mēs nokļūstam Papes putnu migrācijas pētījumu "ēras" pirmsākumos, apskatām vienu no pēdējām lielā piekūna ligzdām Latvijas sūnekļos, skaitām ligzdojošos paugurknābja gulbjus un piedalāmies to gredzenošā ar krāsainajiem gredzeniem. Kopā ar autoru priecājamies par putnu vērotāja veiksmi, pirmajam konstatējot vairākas putnu sugas Latvijā vai pirmajam atrodot to ligzdas. Ar laivu vai kājām pa plašajiem niedrājiem apsekojam mūsu lielākos piejūras ezerus, mērķtiecīgi meklējot Seivi ļauķa, bārdzīlītes un somzīlītes ligzdas, utt. Tiem lasītājiem, kuriem attēli palīdz labāk iztēloties aprakstītos notikumus, autors sniedz iespēju apskatīt tajā laikā tapušās fotogrāfijas, kuras ļoti trāpīgi raksturo vai papildina autora stāstīto. Jurim Lipsbergam ir īpaša, dzīva un enerģijas pilna valoda. Daudzajos stāstos, kurus mazāk skārusi padomju laika cenzūra, autors visai detalizēti attēlo notikumus, izmantojot īpaši piemeklētus vārdus, harmoniski veidojot aprakstus, kas ļauj lasītājiem iejusties autora vietā un izdzīvot aprakstīto.

Neapšaubāmi, ka, rakstot par tik dažādiem notikumiem mūža garumā, vietām grāmatā ieviesušās neprecizitātes un kļūdas, gan gramatiskās, gan vēsturiskās. Zināmā mērā šīs neatbilstības varēja būt novērstas, ja izdevniecības atbildīgie darbinieki, kuri bija iesaistīti grāmatas satura rediģēšanā un maketēšanā, darītu savu darbu ar lielāku rūpību, kā arī pievērstu uzmanību specifiskajiem terminiem un frāzēm. Vēl viens šīs grāmatas trūkums saistīts ar kādu

mūsu ieradumu, proti, nepierakstīt informāciju par fotogrāfiju vai dia pozitīvu uzņemšanas laiku un vietu. Ja šāda informācija netika saglabāta laikus, ar gadiem autoram ir pagrūti atcerēties kadra uzņemšanas detaļas, tāpēc šajā grāmatā vietām autors nav varējis precīzāk pierakstīt vairāku vēsturiski interesantu fotogrāfiju pamatinformāciju. Cerams, ka šo trūkumu palīdzēs novērst autora laikabiedri, kuri varētu atcerēties un precizēt fotogrāfijas redzamo. Neskatoties uz šiem nelielajiem grāmatas trūkumiem, daudziem aprakstītajiem notikumiem ir, bet dažiem ar laiku noteikti būs vēsturiska nozīme.

Memuāru žanrs ir visai populārs intelektuālajā sabiedrības daļā, īpaši vecāko paaudžu cilvēkiem, kuriem ir iespēja, lasot par citu cilvēku dzīves likločiem, atcerēties savas jaunības laikus, zināmā mērā salīdzināt savu dzīves ceļu ar laikabiedru sasniegumiem, no neskaitāmiem notikumiem izcelt svarīgākos. Neskatoties uz to, ka pēdējā gadsimta laikā Latvijā daži simti cilvēku ir lielu daļu savas dzīves veltījuši savvaļas putniem, tikai retais ir atstājis atmiņas par "saviem putniem" grāmatas veidā. No pēdējiem memuāru žanra darbiem varētu atzīmēt 1986. gadā izdoto Kārļa Vilka "Atmiņas par putniem" un 2001. gadā publicētās Viestura Klimpiņa "Putnu fotogrāfa piezīmes". Un tikai pēc 15 gadiem mūsu rokās nonāca Jura Lipsberga saturīgā atmiņu grāmata. Tāpēc man ļoti gribētos cerēt, ka ar šīs grāmatas publicēšanu tās autors nodod virtuālu stafetes kociņu nākamajām paaudzēm, no kā mēs, jaunākās paaudzes, gribētu sagaidīt atmiņas grāmatas formā jau tuvākajos desmit gados! Paldies Jurim Lipsbergam par memuāru tradīcijas atdzīvināšanu!

RUSLANS MATROZIS,
matruslv@inbox.lv